

NORSK LOGOPEDLAG

Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 200601915-/SHA-IAA

Strømmen 13.09.2006

Norsk Logopedlag (NLL) ble 12. mai d.å. orientert fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) at man vil oppheve § 5-10 i folketrygdloven – Behandling for språk- og taledefekter:

"Trygden yter stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og handling for språk og taledefekter hos logoped og audiopedagog.

Det er et vilkår for rett til dekning av utgifter at medlemmet er henvist fra lege. Behandlingen må være av vesentlig betydning for medlemmets sykdom og funksjonsevne. Stønaden ytes etter fastsatte satser.

Departementet gir forskrifter om stønad etter denne paragrafen."

NLL har nå mottatt brev av 16.08.2006 om høring vedrørende forslag til fjerning av § 5-10 i folketrygdloven. Svarfrist for merknader er 25. september 2006.

NLL beklager sterkt at høringen ikke er sendt Den norske legeförening, ettersom logopedisk behandling er forordnet av lege som dermed er en meget viktig samarbeidende og tilbakerapporterende instans.

NLL har grunnlag for å si at dersom § 5-10 blir fjernet vil tilbudet til pasienter med behov for logopedisk behandling bli sterkt redusert.

NLL ser med undring på at et lovforslag vedr retten til logopedisk behandling for trygdens medlemmer blir fjernet fra Lov om folketrygd.

Norsk Logopedlag har ikke tro på at norske kommuner kan gi den samme mulighet til behandling som den retten medlemmer har i Folketrygdloven.

NLL organiserer ca. 95 % av alle logopeder i Norge. Det er i dag ca 400 logopeder som har opprettet mønsteravtale med trygdekontoret, hvorav vel 300 behandler pasienter på hel- eller deltid. Ca 6000 pasienter får i dag et tilbud fra privatpraktiserende logopeder og audiopedagoger.

Logopeders virkeområde. Konsekvenser av foreslått lovendring.

Logopeder arbeider innenfor virksomheter tilknyttet opplæring, helsevesen, utdanning og privat praksis. NLL har således en meget god oversikt over hvordan brukere av logopediske tjenester blir ivaretatt i Norge. Logoped er en helseprofesjon i de fleste europeiske land og

NORSK LOGOPEDLAG

Norsk Logopedlag har et utstrakt internasjonalt samarbeid både når det gjelder utdanning og utøvelse av yrket.

Logopedutdanning.

Fra 2005 er logopedutdanningen i Norge på Mastergradsnivå. Utviklingen viser at nye logopeder etter hvert har en annen faglig bakgrunn enn en pedagogisk. Vi ser at mange logopeder blir rekruttert fra helsefaglige grupper som for eksempel ergoterapi, fysioterapi og sykepleiere. En stor del av disse logopedene har ikke undervisningskompetanse i skoleverket. Dette vil om noen få år gjelde alle nyutdannede logopeder.

UiB fikk allerede i 1996 – 97 pålegg fra Kirke- og undervisningsdepartementet om at et fremtidig logopedstudium måtte forankres i samfunnsvitenskap med helsefaglig tilknytning (opplysning gitt at professor i logopedi Arve Asbjørnsen, ansvarlig for logopedstudiet ved UiB).

Det vil derfor ikke lenger være samsvar mellom utdanning og tjenesteutøvelse dersom logopedisk behandling kun skal være forankret i Opplæringsloven.

Talerøret (2001) påpekte at i sine tilrådinger (pkt VII) at *"fremtidig rekruttering og utdanning av logopeder bør vurderes nærmere"* (s. 10).

Arbeidsgruppen anbefalte videre, i kap. 10.3.1, at det utvikles et program for utvikling av tjenester til personer med språk- og talevansker. Den påpekte at det bør utarbeides en plan for framtidig utdanning av logopeder og andre fagpersoner som kan bistå personer med ulike kommunikasjonsvansker.

NLL kjenner ikke til at disse anbefalinger er fulgt opp.

NLLs engasjement for personer med tale- og språkvansker

NLL har i alle år arbeidet for brukeres rett, og muligheter til å få kvalifisert logopedisk behandling, jmf våre vedtekter,

§ 1.e *"Norsk Logopedlag har til formål å arbeide for utbygging av behandlingstilbud for barn, ungdom og voksne med språk- og talehemninger"*

I tillegg til årevis og kontinuerlig påvirkning av lokale opplæringsansvarlige om å opprette logopedstillinger, har NLL historisk sett også bidratt til at grupper av brukere av logopediske tjenester skulle få sine rettigheter oppfylt gjennom daværende Lov om voksenopplæring. Dette arbeidet har fortsatt gjennom hele 70-tallet, 80-tallet, 90-tallet og etter tusenårsskiftet.

I de senere år har NLL imidlertid sett at logopediske tjenester radikalt er redusert på kommunenivå. Opplæringsloven hjemler ikke rett til logopedisk opplæring:

Opplæringsloven, § 4A-2. *Rett til spesialundervisning på grunnskolens område*

"Vaksne som ikke har eller som ikke kan få tilfredstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har rett til spesialundervisning."

NORSK LOGOPEDLAG

Vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring.”

Opplæringsloven, § 5-1 *Rett til spesialundervisning*

”Elevar som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet, har rett til spesialundervisning.....”

I revidering av § 4A-2 ble retten til spesialpedagogisk hjelp på grunn av sykdom eller skade fjernet. I og med at lovteksten er blitt meget generell, kan det ikke forventes at en opplæringsansvarlig tjenestemann på kommunenivå (skolesjef, oppvekstsjef og lignende) skal kunne gå til forarbeider og stortingsinnstillinger for å kunne forstå en lovtekst. Vi ser tydelig at det er opp til hver enkelt å tolke loven om rett til spesialundervisning. De fleste tolker denne loven slik at store grupper med behov for logopedisk hjelp ikke får det. Det er vanskelig for opplæringsansvarlige å forstå at for eksempel personer med stemmevansker, taleflytvansker og voksne med afasi som følge av hjerneslag har rettigheter innen opplæringsloven.

Opplæringsloven bruker terminologi som ”elevar”, ”skole”, ”rektor” og lignende. Dette er svært fremmed terminologi for mange som ikke har nær tilknytning til skole og opplæring. Det er kanskje ikke naturlig for en godt voksen slag/afasipasient eller en person med stemmevansker å forholde seg til en skole eller opplæringsinstans.

Retten til spesialpedagogisk hjelp er kraftig redusert siden tilpasset opplæring er blitt fokusert. Norsk Logopedlag sitter med mange eksempler på personer som har fått avslag etter sakkyndig vurdering fordi det logopediske behovet ikke er til hinder for opplæringen. Dette rammer mennesker med stemme-, språk-, taleflyt- og svelgvansker. De vurderer dette som et medisinsk og ikke et pedagogisk relatert behov.

I St.prp. nr. 61 (2005-2006) *Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2007 (kommuneproposisjonen)*, kap. 10.3.4 om Privatpraktiserende logopeder og audiopedagoger gjenfinner vi kun en henvisning til opplæringslovens vage formulering: ”Kommuner og fylkeskommuner har i henhold til opplæringsloven, kapittel 4A og kapittel 5, ansvar for å gi spesialundervisning, herunder logopediske tjenester.”

Som tidligere påpekt gir slike vage formuleringer rom for ansvarsfraskrivelse og tolkninger som innebærer at mange mennesker med stemme-, språk-, taleflyt- og svelgvansker ikke defineres til å ha spesialpedagogisk behov av logopedisk art.

”Talerøret” (2001) påpekte at individuell logopedisk hjelp var blitt betydelig redusert etter at både spesialpedagogiske kompetansesentra og pedagogisk-psykologisk tjeneste er pålagt å dreie virksomheten sin fra individretta til systemretta virksomhet. Rapporten påpekte et omfattende behov for økt fokus på individrettede tjenester. Et underforbruk av individrettede tjenester utført av logoped ble også dokumentert i Møreforskings Arbeidsrapport ”Logopediske tjenester for voksne” (Arbeidsrapport nr 103, Veddegjærde og Skårbrevik, 2000). Denne rapporten påpekte også en svær underdekning av behov for logopediske tjenester hos voksne.

NORSK LOGOPEDLAG

Talerøret slo fast at det var stor avstand mellom behovet for tjenester til personer med språk- og talevansker og det tilbudet som ble gitt. NLL vil påstå at dette er tilfelle fremdeles.

Talerøret forutsatte en refusjonsordning til den enkelte logoped for hver avholdt direkte behandlingstime, for å gi hver enkelt pasient/bruker en garanti for direkte hjelp. Dette er lik det systemet vi har i dag med refusjon fra trygden.

NLL vil påpeke at Talerørets arbeidsgruppemedlemmer fra Afasiforbundet og Norsk logopedlag kom med følgende merknad (s.72-73):

”Afasiforbundet i Norge (AFN) og Norsk logopedlag (NLL) ønsker å presisere at vi støtter arbeidsgruppens konklusjon under forutsetning av at kommunene gis mulighet til å imøtekomme den enkelte brukers behov for logopedisk hjelp ved at det fra sentralt hold settes av tilstrekkelig midler til logopediske tiltak for voksne. Dette behovet overskrider langt det som i dag kanaliseres gjennom § 5-10 i lov om folketrygd. AFN og NLL forutsetter også at tilskuddet gis i form av en refusjonsordning til kommunene.

AFN og NLL ønsker også å påpeke at fjerning av folketrygdlovens § 5-10 har konsekvenser for andre grupper enn de som ligger innenfor arbeidsgruppens mandat. Vi tenker da på tilbud til hørselshemmede gitt av audiopedagog med rett til refusjon over trygden.

Norsk logopedlag og Afasiforbundet i Norge vil videre få bemerke at rask hjelp til brukerne er vesentlig. Det må derfor sikres at ikke eventuelle modeller der avgjørelser skal gjennom mange ledd før de effektueres, resulterer i at brukerne får et dårligere tilbud. Dersom arbeidsgruppens rapport blir tatt til følge, er det nødvendig at dagens system opprettholdes, slik at det ikke blir et tjenestevakuum som reduserer tjenestene under omleggingen. Det vil være stort behov for veilednings- og informasjonsvirksomhet i forbindelse med et nytt system.”

NLL er sterkt uenig i at midler (2005: 59 mill) overføres fra HOD som et rammetilskudd til kommunene.

Etter NLLs beregninger vil dette si ca 140.000.- kr pr kommune dersom beløpet skulle fordeles matematisk likt.

Siden 2001 har stadig flere pasienter/brukere fått behandling av privatpraktiserende logopeder. Det er vanlig i dette landet at mange offentlige helsetjenester er organisert privat. Norsk Logopedlag mener at denne organiseringen satt i system som for andre innen helsevesenet, vil være et viktig supplement i den offentlige helsetjenesten. Norsk Logopedlag ser konsekvensen, når kommuner ikke tolker opplæringsloven til å omfatte logopediske tjenester.

Konsekvenser av bortfall av § 5-10 i Lov om folketrygd:

- Overføring av trygdens midler til kommunenes rammetilskudd vil bli en katastrofe for svært mange mennesker med behov for logopedisk behandling.

NORSK LOGOPEDLAG

Rammeoverføringer fra staten til skolesektoren i en kommune inkluderer følgelig ikke ressurser til behandling av enkeltindivider.

- Dersom logopediske tjenester kun skal defineres som opplæring/spesialundervisning, vil det være dårlig samsvar mellom utdanning og tjenesteutøving
- Selvstendig privatpraktiserende logopeder har siden Talerøret (2001) vært økende, fordi logoped ikke er en lovpålagt tjeneste innen opplæringssektoren eller helsesektoren.
- Kommunene har over mange år nedprioritert logopediske tjenester til både barn, ungdom og voksne
- NLL er overbevist om at kommuner ikke vil ta ansvar for økte logopediske tjenestetilbud med Opplæringslovens nåværende lovtekst om spesialundervisning (kap. 4 og 5) som tolkes til ikke å gjelde "våre" brukergrupper.
- Dersom logopediske tjenester kun skal dekkes gjennom Opplæringsloven, må lovteksten presisere våre grupper spesifikt for å sikre deres rettigheter.

NLL ønsker:

- at RTV-avtalen fortsatt opprettholdes, slik at pasienter fortsatt får beholde sine rettigheter iflg Lov om folketrygd, som alle norske borgere er medlem av
- at logopeder blir definert som helsepersonell (jmf NLLs søknad av juni 2004 og 2006) og dermed oppnår autorisasjon
- at NLL sammen med HOD utarbeider rutiner for tilsyn/innsyn og kvalitetssikring av logopediske tjenester fra privatpraktiserende logopeder

Med hilsen

For Styret i Norsk Logopedlag

Ole-Andreas Holmsen
Leder NLL

Marit Molund Koss sign
nestleder NLL

Trine Lise Dahl sign
tidl leder NLL

Kopi: (div politikere, stortingskomiteer, andre departement)